

Protokoll fört vid pleniföredragning

Social- och miljöavdelningen

Socialvårdsbyrån, S1

Närvarande

CG - RN - VT - CA - WV

Frånvarande

FK - JE

Justerat

Omedelbart

Ordförande

Lantråd

Camilla Gunell

Föredragande

Minister

Carina Aaltonen

Protokollförare

Vik. socialvårdsbyråchef

Maj-Len Österlund-Törnroos

.....

.....

.....

Ärende/Dnr/Exp.

Beslut

Nr 6

Utlåtande om regerings-
proposition angående sammanslagning
av bostadsbidragssystem.

ÅLR 2015/9978

113 S1

Landskapsregeringen beslutade lämna utlåtande i enlighet med
bilaga1, S1015P06.

Dokumentnamn	Nr	Sidnr
UTLÅTANDE	113 S1	1 (4)

Datum	Dnr
22.10.2015	ÅLR 2015/9978

Social- och hälsovårdsministeriet
Pb 33
FIN-00023 STATSRÅDET

Hänvisning

Er begäran om utlåtande STM045:00/2015

Kontaktperson

Maj-Len Österlund-Törnroos, tfn. (0)18 25280

Ärende

**UTLÅTANDE OM REGERINGS-
PROPOSITION ANGÅENDE SAMMANSLAGNING
AV BOSTADSBIDRAGSSYSTEM**

Social- och hälsovårdsministeriet inkom 2.10.2015 med en begäran om landskapsregeringens utlåtande över utkast till regeringens förslag om att slå samman bostadsbidraget för pensionstagare med det allmänna bostadsbidraget. Tiden för att lämna utlåtande förlängdes på begäran av landskapsregeringen från den 15.10.2015 till den 22.10.2015. Lagförslaget erhöles dock på svenska först den 19.10.2015.

Målsättningen med lagförslaget är att minska statens utgifter med cirka 65 miljoner euro årligen. Enligt förslaget ska cirka 195 000 personer, som för närvarande får bostadsbidrag för pensionstagare, överföras till systemet för allmänt bostadsbidrag under 2016. Ändringarna är avsedda att träda i kraft fr.o.m. 1.1.2016.

I dag finansierar staten bostadsbidraget för pensionstagare i dess helhet för samtliga kommuner i Finland. Åland ansvarar för finansiering av det allmänna bostadsbidraget som betalas till de boende i landskapet.

Lagförslagets förhållande till självstyrelselagen

Den åländska självstyrelsen är garanterad i grundlag. Fördelning av lagstiftnings- och förvaltningsbehörigheten mellan landskapet Åland och riket fastställs i självstyrelselagen för landskapet Åland (FFS 1144/1991).

Enligt 27 § 2 p. självstyrelselagen har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om rätt att vistas i landet, att välja boningsort och att färdas från en ort till en annan. Vidare har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om äktenskap och familjeförhållanden, och barns rättsliga ställning (27 § 7 p.), försäkringsavtal (27 § 11 p.), arbetsrätt med undantag av tjänstekollektivavtal för landskapets och kommunernas anställda (27 § 21

p.) och utlänningslagstiftning (27 § 26 p.).

Socialförsäkringssystemet och med den förknippade förmåner hör till rikets lagstiftningsbehörighet enligt 29 § 1 mom. 3 punkten i självstyrelselagen, så som bostadsbidrag för pensionstagare, sjukförsäkring och föräldrapenning. Socialvård enligt 18 § 13 p. i självstyrelselagen och socialskyddsformåner som inte bedömts vara en del av socialförsäkringssystemet hänförs till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Bostadsbidrag för pensionstagare infördes 1972 och har genomgått ett antal reformer. Vid den ändring som trädde i kraft vid ingången av år 2015 knöts rätten till bostadsbidrag för pensionstagare tydligare till rätten till pension. Självstyrelselagen har ändrats vid ett flertal tillfällen. Vid ingen av dessa ändringar har man från rikets sida påtalat att den gällande behörighetsfördelningen bör ändras beträffande det nu aktuella lagstiftningsområdet.

För att täcka utgifterna för självstyrelsen tillförs landskapet årligen av statsmedel ett belopp som fastställs vid en särskild avräkning i enlighet med 45 - 47 §§ i självstyrelselagen.

Blankettlagstiftning

Enligt 19 § 3 mom. självstyrelselagen kan i en landskapslag för vinnande av enhetlighet och överskådlighet upptas stadganden av rikslagstiftningsnatur som i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i rikslag. Upptagande av sådana stadganden i en landskapslag medför enligt självstyrelselagen inte ändring i fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet. I ett flertal landskapslagar ingår bestämmelser av rikslagstiftningsnatur. Så är fallet i de landskapslagar som exempelvis reglerar moderskapsunderstöd, allmänt bostadsbidrag, barnbidrag och underhållsstöd. I dessa landskapslagar har rikets lagar gjorts tillämpliga även på Åland med vissa avvikelser. Dessa landskapslagar kallas allmänt för blankettlagar.

Lagen om allmänt bostadsbidrag (FFS 938/2014) har i landskapet gjorts gällande genom en blankettlag. Blankettlagen om allmänt bostadsbidrag innehåller en bestämmelse som gör att de ändringar som genomförs i rikslagstiftningen automatiskt blir gällande även på Åland. För Ålands del är det därför av väsentlig betydelse att få information om kommande lagändringar i riket i ett tidigt skede för att hinna anpassa blankettlagstiftningen till dessa förändringar. Samtidigt är det nödvändigt att ha tillräckligt med tid för att förbereda genomförandet av lagstiftningen. Tidsplanen för det remitterade lagförslagets ikraftträdande (1.1.2016) är allt för snäv. Enligt självstyrelselagen kan presidentens lagstiftningskontroll ta upp till fyra månader i anspråk.

Landskapsregeringen konstaterar att det därför och mot bakgrund av sedvanlig lagtingsbehandling är problematiskt att påbörja och avsluta den faktiska lagberedningen som de föreslagna lagändringarna kräver innan rikslagsändringen träder i kraft. Den föreslagna ändringen i lagen om allmänt bostadsbidrag kommer att fordra en avvikelse i den åländska blankettlagen för att undanta bidragstagare som idag omfattas av lag om bostadsbidrag för pensionstagare från landskapslagens tillämpningsområde, eftersom lagstiftningsbehörigheten och därmed även det finansiella ansvaret för denna grupp fortsättningsvis åvilar statsmakten.

Lagförslagets konsekvenser

Uppgifter från FPA, som på basen av ingånget avtal med landskapsregeringen handhar verkställande av allmänt bostadsbidrag, visar att de föreslagna lagändringarna skulle innebära att kostnaderna för det allmänna bostadsbidraget totalt sett på Åland skulle komma att uppgå till cirka 3 miljoner för år 2016. Av nämnda belopp utgör cirka 1 miljon (2016) den andel som staten fortsättningsvis ska finansiera.

Förslaget har förutom direkta verkningar även indirekta i och med att förslaget beräknas öka behovet av utkomststöd. Utkomststöd är en del av socialvården vilken enligt 18 § 13 punkten är en del av landskapets lagstiftningsbehörighet. Inom den tidsram som landskapsregeringen haft till förfogande har det inte funnits möjlighet att utreda hur mycket behovet av utkomststöd kan öka på Åland på grund av lagändringarna. Förslaget kan även få andra konsekvenser som det inte funnits möjlighet att analysera i detta skede.

Utlåtandets centrala innehåll

Utgångspunkten för landskapsregeringen är mot bakgrund av det ovan sagda att landskapet ska ha ansvaret för administration och finansiering av allmänt bostadsbidrag med undantag av de bidragstagare som idag omfattas av lagen om bostadsbidrag för pensionstagare. Statsmakten ansvarar alltså även framdeles för den grupp av bidragstagare som idag omfattas av lagen om bostadsbidrag för pensionstagare.

Lagförslaget skulle kunna tolkas som om staten vill överföra ansvaret för bostadsbidraget för pensionstagare till landskapet, vilket inte torde vara fallet. Förändringar i lagstiftningsbehörigheten fordrar en ömsesidig reglering av såväl riksdag som lagting. De ekonomiska konsekvenserna av förslaget och då särskilt vad gäller statens ansvar för Ålands del är för otydliga i förhållande till hur lagstiftningsbehörigheten är fördelad enligt självstyrelselagen. Här fodras ett klarläggande åtminstone i lagförslagets motiv, att staten även framdeles ska finansiera bostadsbidrag för pensionstagare.

FPA har meddelat landskapsregeringen att det är möjligt att särskilja gruppen pensionstagare i datahanteringen. Det är därmed också möjligt att särskilja de grupper för vilka landskapet, helt i enlighet med självstyrelselagens behörighetsdelning, ska erlægga FPA för kostnaderna och vilka kostnader inom ramen för allmänt bostadsbidrag som ska erläggas av riket.

Det förfaringssätt riket tillämpat i detta fall, vilket innebär att man inte hört landskapet under arbetets gång, att tiden för utlåtande är orimligt kort, att handlingarna inte funnits tillgängliga på svenska och att lagen är tänkt att träda i kraft 2,5 månad efter tiden för utlåtande, kan inte anses uppfylla kravet i enlighet med 28 § 2 mom. i självstyrelselagen om inhämtande av utlåtande i fråga om lagar som är av särskild betydelse för landskapet. Man har inte heller till fullo beaktat självstyrelselagens 36 § 1 mom. enligt vilken landskapet är enspråkigt svenskt och ämbetsspråket i stats-, landskaps- och kommunalförvaltningen är svenska.

Landskapsregeringen vill avslutningsvis framhålla att riket inte genom en ensidig ändring av bostadsbidragslagstiftningen kan förändra lagstiftningsbehörigheten i fråga om bostadsbidrag utgående från den

behörighetsfördelning som är rådande enligt självstyrelselagen. Riket kan således inte ensidigt vidga kretsen mottagare som ingår i lagen om allmänt bostadsbidrag, och därmed inte heller överflytta det formellt juridiska, ekonomiska och förvaltningsmässiga ansvaret för dessa mottagare till landskapet Åland. Riket har fortsättningsvis på Åland ansvaret för den grupp bidragstagare som enligt gällande bestämmelser omfattas av lagen om bostadsbidrag för pensionstagare. Det sistnämnda framgår inte på ett tillräckligt tydligt sätt i det remitterade lagförslaget.

Lantråd

Camilla Gunell

Minister

Carina Aaltonen

FÖR KÄNNEDOM

janina.groop-bondestam@om.fi
patrik.stenback@om.fi
viveca.arrhenius@stm.fi
mats.lofstrom@riksdagen.fi
anne.berner@lvm.fi
anna-maja.henriksson@eduskunta.fi
hanna.mantyla.stm.fi